

АНАНСЬКА

Марина Олексіївна
marinaodessa@ukr.net

УДК 657

МОСТОВА

Інна Вячеславівна
innamostova27@gmail.comУДОСКОНАЛЕННЯ ІНФОРМАЦІЙНО-
АНАЛІТИЧНОГО ТА
ДОКУМЕНТАЛЬНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ
ОБЛІКУ ОПЕРАЦІЙ З ДАВАЛЬНИЦЬКОЮ
СИРОВИНОЮк.е.н., доцент, Одеський
національний політехнічний
університетTHE IMPROVEMENT OF INFORMATION
AND ANALYTICAL AND DOCUMENTARY
SUPPORT OF OPERATIONS ACCOUNTING
WITH RAW MATERIALSстудент, Одеський
національний політехнічний
університет

У даній статті проаналізовано та виявлено недоліки здійснення операцій з давальницькою сировиною. Виявлено, що не існує чіткого визначення поняття «операція з давальницькою сировиною, недостатній аналітичний облік таких операцій. Головною причиною цих недоліків є недосконала законодавча база щодо здійснення операцій з давальницькою сировиною. Також на сьогоднішній день відсутні затвердженні спеціальні первинні документи, які б враховували специфіку даного об'єкту. Розроблено фрагмент наказу про облікову політику в частині операцій з давальницькою сировиною, що допоможе систематизувати дані та чітко визначити документообіг таких операцій. Отже за таких умов особливої актуальності набуває удосконалення інформаційно-аналітичного та документального забезпечення обліку операцій з давальницькою сировиною.

* * *

В данной статье проанализированы и выявлены недостатки осуществления операций с давальческим сырьем. Выведено, что не существует четкого определения понятия «операция с давальческим сырьем, недостаточный аналитический учет таких операций. Главной причиной этих недостатков является несовершенная законодательная база по осуществлению операций с давальческим сырьем. Также на сегодняшний день отсутствуют специальные утвержденные первичные документы, которые бы учитывали специфику данного объекта. Разработан фрагмент приказа об учетной политике в части операций с давальческим сырьем, что поможет систематизировать данные и четко определить документооборот таких операций. Следовательно при таких условиях особую актуальность приобретает совершенствование информационно-аналитического и документального обеспечения учета операций с давальческим сырьем.

* * *

This article analyzes and identifies the shortcomings of operations with raw materials. It is revealed that there is no clear definition of "operation with tolling raw materials, insufficient analytical accounting of such operations. The main reason for these shortcomings is the imperfect legislative framework for the implementation of operations with raw materials. Also today there are no special approved primary documents that would take into account the specifics of this object. A fragment of the order on accounting policy in terms of operations with tolling raw materials has been developed, which will help to systematize the data and clearly define the document flow of such operations. A register of accounting and control of profitability of operations with raw materials has been developed, which will help to assess the level of efficiency of such operations. The provided recommendations on the introduction of Analytics by types of raw materials, by different performers and by types of products will provide more complete and accurate information on the materials transferred to the processing. Recommendations on the document flow of accounting transactions with tolling raw materials, namely, developed a request for production of finished products, pribalovy order, request for production of finished products from raw materials, the act of catching the ball vianini works. We offer to maintain a separate "Turnover sheet of accounting for the amount of raw materials from the customer", which will control the movement of raw materials in the enterprise. The introduction of a turnover sheet of this form will contribute to the detail of information and transparency of operations with raw materials for the month. Therefore, under such conditions, the improvement of information-analytical and documentary support of accounting operations with raw materials becomes particularly relevant.

Ключові слова: давальницька сировина, операція з давальницькою сировиною, облік, первинні документи, облікова політика

Ключевые слова: давальческое сырье, операция с давальческим сырьем, учет, первичные документы, учетная политика

Keywords: tolling raw materials, operation with tolling raw materials, accounting, primary documents, accounting policy

ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ

На сьогодні використання підприємствами України операцій з давальницькою сировиною, є досить поширеним явищем. Насамперед, це спричинено тим, що у підприємств недостатньо власної сировини, відсутність коштів для купівлі сировини та відсутність виробничих потужностей. Всі ці причини можуть спричинити згортання діяльності підприємства, тому одним із способів уникнення цього та підвищення показників

господарської діяльності є залучення партнера та укладення з ним договору на переробку сировини, що постачається. Активне застосування операцій з давальницькою сировиною вимагає удосконалення інформаційно-аналітичного забезпечення обліку операцій з давальницькою сировиною.

Аналіз досліджень і публікацій

Питанням здійснення операцій з давальницькою сировиною займалися такі вчені як І.В. Бабиць, А. Ба-

ранник, Ф.Ф. Бутинець, Н.А. Осницька, С.В. Мочерний, К.К. Богомазова, Н.С. Білинська, В.С. Житний, О.Р. Кіляр, Н.В. Голячук, В.І. Гринь, В.Ю. Федяєва, Ю.А. Іваненко, Т.С. Єдинак, О. Беляєва, О.І. Будай, І. Заруба, Я.Д. Крупка, Н.І. Кузічкіна, Ю.А. Кузмініський, В. Матвеєва та інші.

Вивчення літератури щодо здійснення операцій з давальницькою сировиною дозволяє стверджувати, що науковці в основному розглядають проблеми пов'язанні з необхідністю узгодження понятійно-термінологічного апарату операцій з давальницькою сировиною, законодавче та договірне регулювання таких операцій. Проте питання інформаційно-аналітичного та документального забезпечення обліку операцій з давальницькою сировиною залишається актуальним та потребує удосконалення.

МЕТОЮ СТАТТІ є удосконалення інформаційно-

аналітичного та документального забезпечення обліку операцій з давальницькою сировиною.

ВИКЛАД ОСНОВНОГО МАТЕРІАЛУ ДОСЛІДЖЕННЯ

Здійснення операцій з давальницькою сировиною регулюється Податковим Кодексом України. Згідно Податкового кодексу України, «операція з давальницькою сировиною» – це операція з переробки (обробки, збагачення чи використання) давальницької сировини (незалежно від кількості замовників і виконавців, а також етапів (операцій)) з метою одержання готової продукції за відповідну плату [6].

Термін «операція з давальницькою сировиною» можемо знайти і в публікаціях науковців, які по різному трактують це визначення у табл. 1.

Таблиця 1

Розкриття терміну «операція з давальницькою сировиною» у наукових джерелах

Джерело	Визначення
Кириченко О.А. [1]	операції з давальницькою сировиною передбачають переробку закордонної сировини чи відходів із наступними розрахунками продуктами їхньої переробки і є виправданими тоді, коли є величезні запаси сировини, відходів, а потужностей для їх переробки немає або вони не достатні.
Білинська Н.С. [2]	сутність операцій з перероблення давальницької сировини полягає у тому, що власник сировини – замовник – має намір виготовити продукцію зі своєї сировини.
Войтенко Т.І., Жиглей І.В. [1]	звертає увагу на зовнішньоекономічний характер операцій з давальницькою сировиною і вважає, що для віднесення операцій до операцій з давальницькою сировиною у зовнішньоекономічних відносинах необхідно, щоб готова продукція мала код товарної номенклатури, відмінний від коду сировини
Іваненко В.О. [4]	сутність операцій з давальницькою сировиною полягає у тому, що одне підприємство закуповує сировину і передає її іншому підприємству для виготовлення за винагороду певного виду продукції шляхом переробки (обробки, збагачення чи використання) переданої сировини.

Отже, відсутність чіткого визначення «операції з давальницькою сировиною» створює проблему яку ж саме операцію відносити до операцій з давальницькою сировиною та як саме організовувати здійснення таких операцій. На нашу думку, визначення операції з давальницькою сировиною потрібно сформулювати таким чином: операція з давальницькою сировиною – це така операція з переробки давальницької сировини, з метою отримання готової продукції за винагороду, при цьому давальницька сировина на всіх етапах переробки є власністю замовника.

Ефективність здійснення операцій з давальницькою сировиною залежить від своєчасного та правильного прийняття управлінських рішень, які забезпечують реальну економічну самостійність як окремого підприємства, так і цілих галузей, їх конкурентоздатність та місце на ринку. Все це спонукає до пошуку нових підходів щодо організації інформаційно-аналітичного забезпечення керівництва різного рівня, яке формується в межах обліково-аналітичної системи. Система бухгалтерського обліку є частиною інформаційної системи, оскільки вона будується на єдиній методологічній основі, що дозволяє адекватно відобразити діяльність підприємства [1, 2].

Для організації ефективного бухгалтерського обліку операцій з давальницької сировини на будь-якому підприємстві необхідно сформувати облікову політику стосовно них. Інформаційно-аналітичне забезпечення обліку на підприємстві знаходить своє відображення

у Наказі про облікову політику.

Облікова політика підприємства в частині операцій з давальницької сировини повинна вирішувати такі завдання: принципи обліку, законодавчі акти, наукові положення конструювання інформаційної системи в розрізі операцій з давальницькою сировиною, технологія обліку, яка містить у собі такі елементи: план рахунків обліку, форми обліку, послідовність проходження документів та їх обробка, організація внутрішнього контролю, організація складання регістрів обліку та форм звітності, проведення інвентаризації операцій з давальницькою сировиною, організація обліку, яка передбачає визначення структури бухгалтерії, систему обробки інформації, розробку інструкцій, внутрішніх стандартів, спосіб ведення обліку.

Фрагмент наказу про облікову політику в частині операцій з давальницькою сировиною приведено на рис. 1.

Запропонований фрагмент облікової політики є основою своєчасного документування та облікового відображення операцій з обробки давальницької сировини. На нашу думку облікова політика покращить здійснення операцій з давальницькою сировиною.

Для цілей управлінського обліку з метою аналізу прибутковості операцій з давальницькою сировиною у замовника доцільно впровадити регістр обліку та контролю прибутковості операцій з давальницькою сировиною (табл. 2).

Товариство з обмеженою відповідальністю «ЕЛ-ІТЕКС»
Наказ № 05-01-17

м. Одеса 05. січня 2018 р.

Наказ про облікову політику підприємства на 2018 рік

На виконання вимог Закону України від 16 липня 1999 року № 996-XIV «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» та національних положень (стандартів) бухгалтерського обліку, а також з метою дотримання підприємством єдиної методики відображення господарських операцій та забезпечення своєчасного надання достовірної інформації користувачам фінансової звітності наказую:

1. Бухгалтерський облік здійснюється бухгалтерією ТОВ «ЕЛ-ІТЕКС». При відображенні і бухгалтерському обліку господарських операцій і подій застосовувати норми відповідних положень (стандартів) бухгалтерського обліку затверджених Міністерством фінансів України.

...

19. Облік операцій з давальницькою сировиною

19.1 Порядок обліку операцій з давальницькою сировиною ТОВ «ЕЛ-ІТЕКС», як у замовника:

19.1.1 Облік матеріалів переданих за видами давальницької сировини вести на рахунку 206. 1

19.1.2 Облік матеріалів переданих за видами продукції враховувати на рахунку 206.2

19.1.3 Облік матеріалів переданих за співпраці з різними виконавцями враховувати на рахунку 206.3

19.1.4 Облік та контроль прибутковості операцій з давальницькою сировиною відображати в регістрі для обліку та контролю прибутковості таких операцій

19.2 Порядок обліку операцій з давальницькою сировиною ТОВ «ЕЛ-ІТЕКС», як у виконавця:

19.2.1 Облік матеріалів, прийняті для переробки враховувати на рахунку 0221

19.2.2 Облік матеріалів, переданих у виробництво враховувати на рахунку 0222

19.2.3 Готову продукцію, виготовлену з давальницької сировини враховувати на рахунку 0223

19.2.4 Супутню продукцію, виготовлену з давальницької сировини враховувати на рахунку 0224

19.2.5 Для документального оформлення використовувати такі документи: договір на виготовлення продукції з давальницької сировини, заявка на замовлення, прибутковий ордер, акт виконаних робіт

Рис. 1. Фрагмент наказу про облікову політику в частині операцій з давальницькою сировиною

Таблиця 2

Регістр обліку та контролю прибутковості операцій з давальницькою сировиною

Найменування показника	За звітний період		За попередній період		Δ	
	тис. грн.	%	тис. грн.	%	тис. грн.	%
Дохід від реалізації готової продукції у тому числі:						
– дохід від реалізації продукції, виготовленої пов'язаними сторонами						
– дохід від реалізації продукції, що виготовлена з сировини власного виробництва						
Собівартість реалізованої продукції, у тому числі:						
– продукції виготовленої пов'язаними сторонами						
– продукції власного виробництва						
Маржинальний дохід продукції, у тому числі:						
– продукції виготовленої пов'язаними сторонами						
– продукції власного виробництва						

Впровадження запропонованого регістру дозволить підприємству оцінити рівень ефективності здійснення операцій з давальницькою сировиною. Регістр дозволить управлінському персоналу провести аналіз таких операцій на підприємстві, оцінити рівень їх ефективності та прийняти відповідне рішення. Вважаємо значення цього регістру важливим тому, що доходи від операцій з давальницькою сировиною становлять велику частку в загальній величині доходів багатьох підприємств і мають серйозний вплив на фінансово-господарську діяльність замовника та виконавця.

Відображення у бухгалтерському обліку операцій з давальницькою сировиною здійснюється згідно Інструкції № 291. Відображення в обліку вартість переданої у переробку, виробництва готової продукції сировини (матеріалів) по дебету субрахунку 206 «Ма-

теріали, передані в переробку» [5]. Введення аналітики за видами давальницької сировини, по різним виконавцям та по видам продукції дозволить отримувати більш повну і достовірну інформацію матеріали, передані в переробку. Приклад деталізації рахунку 206 «Матеріали, передані в переробку» за трьома запропонованими рівнями приведена на рис. 2.

Введення даної аналітики дозволить контролювати в якій кількості передається на переробку конкретний вид сировини (Плівка 1), конкретному виконавцю (Виконавець 1) та кількість готової продукції (Готова продукція 1) саме з цієї сировини.

Запропоновані зміни, щодо деталізації аналітичного обліку операцій з давальницькою сировиною підвищить якість проведення оперативного контролю та аналізу наявності, руху та вибуття даних цінностей.

Рис. 2. Деталізації рахунку 206 «Матеріали, передані в переробку» за трьома запропонованими рівнями [авторська розробка]

Для оформлення операцій з давальницькою сировиною чинним законодавством не передбачено спеціальних первинних документів. Оскільки має право самостійно розробляти бланки первинних документів для здійснення операцій з давальницькою сировиною, ми пропонуємо розроблений нами пакет документів. При здійсненні операцій з давальницькою сировиною між замовником та виконавцем виникають взаємовідносини, які, як правило, оформлюються договором. Поняття «договір на виготовлення продукції з давальницької сировини» не надається ні в Податковому кодексі України, ні в Господарському кодексі України, ні в Цивільному кодексі України. Операції з переробки давальницької сировини за своєю економічною суттю найбільше наближені до операцій підряду і тому між підприємством-замовником та підприємством-переробником укладається договір підряду.

На нашу думку, укладання договору підряду при здійсненні операцій з давальницькою сировиною є не зовсім доречним, так, як назва договору не повністю відповідає суті давальницьких операцій, тому пропонуємо використовувати договір на виготовлення продукції з давальницької сировини. Головною відмінністю договору на виготовлення продукції з давальницької сировини є попередня передача сировини, з метою її переробки. Невід'ємною частиною договору на виготовлення продукції з давальницької сировини заявка на виготовлення продукції. Вона свідчить, що між сторонами досягнута домовленість про обсяг замовленої продукції (рис. 3).

При отриманні сировини оформляється прибутковий ордер. Прибутковий ордер в одному примірнику складається матеріально відповідальною особою у день надходження цінностей на склад. Розглянемо приклад заповнення прибуткового ордера (рис. 4).

Крім того, замовник надає заявку на обсяг продукції,

що замовляється з нормами витрат сировини на їх виробництво. У заявці вказується: назва продукції, кількість продукції, норми розходу плівки, загальний обсяг розходу плівки на весь обсяг готової продукції, вартість плівки за рулон, загальна вартість плівки, назва плівки та дата постачання (рис. 5).

Пропонуємо вести окрему «Оборотну відомість обліку кількості сировини у замовника», яка дасть змогу контролювати рух сировини на підприємстві. Розроблена нами форма бланку «Оборотної відомості обліку кількості сировини у замовника» представлена у табл. 3.

Введення оборотної відомості такої форми сприятиме деталізації інформації та прозорості про здійснювані операції з давальницькою сировиною за місяць. Відомість дозволить контролювати кількість давальницької сировини на складі, скільки передано у виробництво та кількість готової продукції.

Використання розроблених форм первинних документів, які враховують всі особливості даних процесів, як зі сторони виконавця так і замовника, забезпечує правомірне відображення таких операцій на рахунках бухгалтерського обліку, а також сприяє здійсненню контролю за рівнем витрачання давальницької сировини, обсягом додаткових витрат, понесених на її переробку. Отже, впровадження запропонованих рекомендацій дасть змогу постійно здійснювати контроль за операціями з давальницькою сировиною, забезпечить оперативні і достовірні дані про рух давальницької сировини, дозволить покращити договірні відносини між замовником та виконавцем, поліпшить оперативність обліку операцій з давальницькою сировиною та дасть змогу отримувати більш повну і достовірну інформацію про операції з давальницькою сировиною на підприємстві з метою подальшої економічної оцінки ефективності таких операцій.

Заявка на виготовлення готової продукції				
м. Одеса 12 липня 2017 р. Ми, представник <u>Замовника</u> керівник ПП «Айтекс» Багалян Арман Грантович, з одного боку, і представник <u>Виконавця</u> керівник ТОВ «ЕЛ-ІТЕКС», з іншої сторони, уклали цей кошторис на виготовлення готової продукції про наступне:				
1. Найменування готової продукції: полімерний зерновий рукав				
2. Вартість виконаних робіт по виготовленню готової продукції та вартості поставленої <u>Виконавцем</u> сировини складає загальну суму 900.00 (дев'ятсот) грн. у тому числі ПДВ 20% - 150.00 грн.				
3. Послуга по виготовленню готової продукції з сировини <u>Замовника</u> включає в себе: отримання та відповідальне зберігання у власних (чи орендованих) складських приміщеннях <u>Виконавця</u> сировини <u>Замовника</u> ; виготовлення готової продукції з сировини <u>Замовника</u> на власних (чи орендованих) виробничих потужностях <u>Виконавця</u> , залучаючи для цього власних фахівців;				
4. Кількість сировини для виготовлення одиниці готової продукції, яка поставляє <u>Замовник</u> :				
№	Найменування сировини	Одиниця виміру	Необхідна кількість сировини	Примітки
1	Плівка з полівинілхлориду	рулони	6	
5. <u>Виконавець</u> приймає на себе зобов'язання по забезпеченню виробництва готової продукції тару для її розфасовки. Вартість тари включена <u>Виконавцем</u> у загальну суму оплати.				
6. <u>Замовник</u> зобов'язується сплатити вартість сировини, яка поставляється <u>Виконавцем</u> , одночасно з оплатою за виконані роботи по виготовленню готової продукції.				
7. Цей кошторис є складовою та невід'ємною частиною договору № 09 від 30 серпня 2017 року.				
ПІДПИСИ СТОРІН				
Від Замовника Керівник ПП «Айтекс» Ковальчук Т.П. 30 серпня 2017 року			Від виконавця Керівник ТОВ «ЕЛ-ІТЕКС» Багалян А.Г. 30 серпня 2017 року	
М.П. М.П.				

Рис. 3. Заявка на виготовлення готової продукції

ТОВ «ЕЛ-ІТЕКС» Код ЄДРПОУ 3038987				Типова форма N М-4 Затверджена наказом Мінстату України від 21 червня 1966 р. N 193			
Прибутковий ордер N 45							
Номер документа	Дата складання	Код виду операції	Склад	Постачальник		Кореспондуючий рахунок	
				найменування	код	рахунок, субрахунок	код аналітичного обліку
5	23.08.17	03	№1	ПП «Айтекс»	01	685	206
Матеріальні цінності		Одиниця виміру		Кількість		Ціна	Сума
найменування, сорт, розмір, марка	номенклатурний номер	код	найменування	за документом	прийнято фактично		
1	2	3	4	5	6	7	8
Плівка з полівинілхлориду	215	05	рул.	18	18	1850,90	33316,20
Прийняв Малишов О.Р				Здав Ткаченко О.Л.			

Рис. 4. Прибутковий ордер

Приватне підприємство «Айтекс» П/р 26000178451, Банк ПАТ «Марфін Банк», МФО 328168 Україна, 65085, Одеська обл., Приморський район, м. Одеса, вул. Єврейська 2А, тел. 0482402487 Виконавець: Товариство з обмеженою відповідальністю «ЕЛ-ІТЕКС» Заявка на виробництво готової продукції з давальницькою сировини згідно договору № 9 від 01.08.2017 р.								
Місяць	Назва продукції	Кількість продукції, шт.	Норми розходу плівки на 1 од. ГП, шт.	Загальний обсяг розходу плівки на весь обсяг ГП, шт.	Вартість плівки, грн. за рул.	Загальна вартість плівки, грн.	Назва полотна	Дата постачання
1	Рукав	6	3	18	1850,9	33316,2	Плівка з полівініл.	23.08.17
Керівник ПП «Айтекс»								

Рис. 5. Заявка на виробництво готової продукції з давальницькою сировини

Таблиця 3

Оборотна відомість обліку кількості сировини у замовника

Найменування замовника	Найменування матеріалів	Надійшла на склад давальницька сировина					Передано у виробництво			Вихід готової продукції			Вихід супутньої продукції	
		Дата	Номер документа	Кількість, рул.	Ціна, грн	Сума	Дата	Номер документа	Кількість, рул.	Дата та номер документа	Вид продукції	Витрати сировини на од.	Дата та номер документа	Кількість, рул.
ПП «Айтекс»	Плівка	23.08.17	27	18	1850,90	3316,20	27.08.17	27/1	12	30.08.17 27/2	зерновий рукав	3	-	-

ВИСНОВКИ

В сучасних умовах все більше вітчизняних підприємств стали використовувати давальницькі схеми. З питання вдосконалення здійснення операцій з давальницькою сировиною запропоновано комплекс заходів щодо удосконалення інформаційно-аналітичного та документального забезпечення обліку операцій з давальницькою сировиною. Головним етапом вдосконалення документального забезпечення обліку операцій з давальницькою сировиною є розробка первинних документів щодо їх здійснення. Впровадження розроблених нами первинних документів дозволить приймати ефективні управлінські рішення стосовно таких операцій. Вдосконалення інформаційно-аналітичного забезпечення обліку полягає в деталізації аналітичного обліку, шляхом введення субрахунків: 206.1 «Матеріали, передані в переробку за видами давальницькою сировини», 206.2 «Матеріали, передані в переробку за співпраці з різними виконавцями», 206.3 «Матеріали, передані в переробку за видами продукції». Введення аналітики за видами давальницької сировини, за різними виконавцями та за видами

продукції дозволить отримувати більш повну і достовірну інформацію матеріали, передані в переробку.

Список використаних джерел

1. Бабич І., Ліпатова Н. Облік давальницької сировини // Фінансово-кредитна система та її вплив на розвиток інституту бухгалтерського обліку. 2014. № 3. С. 277-281.
2. Білинська Н.Є. Позабалансовий облік операцій з давальницькою сировиною у виробника // Науковий вісник НЛТУ України. 2011. № 21.7. С. 151-157.
3. Голячук Н.В. Економічна сутність давальницьких операцій та порядок відображення їх в обліку // Економічні науки. Серія: Облік і фінанси. 2009. №. 6 (1). С. 134-141.
4. Іваненко В.О. Облікове відображення виготовлення промислової продукції на давальницьких умовах // Вісник Житомирського державного технологічного університету. Серія: Економічні науки. 2010. №. 4 (54). С. 89-93.
5. Інструкція про застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій, затверджена наказом МФУ від 30 липня 1999 року, №291.
6. Податковий кодекс України із змінами, внесеними згідно із Законами № 2374-VIII від 22.03.2018 // Верховна Рада України. URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/275517>.

References

1. Babych I.V., Lipatova N. Accounting for raw materials given // *Finansovo-kreditna systema ta yiyi vplyv na rozvytok instytutu bukhgalterskoho obliku*. 2014. Vol. 3. pp. 277-281 (in Ukrainian).
2. Bilynska N.Ye. Off-balance sheet accounting of operations with raw materials from the manufacturer // *Naukovij visnik NLTU*. 2011. № 21.7. pp 134-141 (in Ukrainian).
3. Holyachuk N.V. The economic essence of the tolling operations and the order of their reflection in accounting // *Ekonomichni nauki. Seriya: Oblik i finansi*. 2009. №. 6 (1). pp. 134-141. (in Ukrainian).
4. Ivanenko V.O. Account the reflection of the manufacture of industrial products under a tolling agreement // *Visnyk Zhytomyrskoho derzhavnoho tehnolohichnoho universytetu. Seriya: Ekonomichni nauky*. 2010. № 4 (54). pp. 89-93. (in Ukrainian).
5. Instructions on the application of the chart of accounts of assets, capital, liabilities and business operations of enterprises and organizations, approved by order No. 291 of the IFI of 30 July 1999. (in Ukrainian).
6. Tax code of Ukraine). URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/275517> (in Ukrainian).